

МОДЕЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ З ОГЛЯДУ НА ЕТНОНАЦІОНАЛЬНУ СКЛАДНІСТЬ СУСПІЛЬСТВА

У статті обґрунтовується важливість використання моделювання розвитку суспільно-політичних процесів у галузі державотворення. Проаналізовано етнонаціональні засади формування української державності. Здійснено спробу побудувати перспективні моделі розвитку української державності з огляду на реалії сьогодення. Доведено, що унітарна модель з відповідним балансом централізації влади і демократичного представництва громадян держави максимально відповідає умовам розвитку України.

Постановка проблеми. Аналізуючи ідейну складову сучасного українського державотворення, можна відзначити досить суттєві розбіжності в думках не тільки вітчизняних політиків, а й фахівців з різних галузей науки щодо майбутнього України. Адже майбутній розвиток української державності тісно пов'язаний з формуванням певного "образу", моделі суспільної організації життя, яка б врахувала історичний досвід державотворення, його особливості та сучасні реалії функціонування українського суспільства з огляду на загальносвітові тенденції, зовнішні та внутрішні загрози. Така модель слугувала б орієнтиром на шляху сучасного українського державотворення та скоригувала б у відповідному напрямку необхідні реформи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробкою національних моделей розвитку в тих чи інших аспектах займалися багато вітчизняних і закордонних дослідників, а саме: Ф. Бадер, Ю. Бромлей, В. Гельман, Е. Геллер, О. Картунов, О. Крюков, А. Лейпхарт, О. Майборода, О. Мошак, С. Римаренко, Дж. Ротшільд, Е. Сміт, Ж. Тощенко, Л. Шкляр та ін. Особливо варто відзначити прізвища тих дослідників, які в різні часи та з різноманітних теоретико-методологічних позицій робили спроби проаналізувати особливості українського національного розвитку. Ось деякі з них: В. Андрущенко, О. Бочковський, М. Грушевський, Д. Донцов, М. Драгоманов, Г. Касьянов, О. Куць, В. Липинський, М. Обушний, В. Старосольський та ін. Утім, моделювання розвитку сучасної української державності залишається поза межами серйозної уваги науковців і до цього часу.

Метою статті є побудова моделей розвитку української державності з огляду на реалії сьогодення, сучасні тенденції та особливості організації етнонаціонального життя українського соціуму. Результати дослідження дозволять визначити характер розвитку сучасної української державності, напрямки реформування та шляхи вирішення основних проблемних питань в етнонаціональній сфері суспільства.

Виклад основного матеріалу. Сенс моделювання майбутньої української державності полягає не в проектуванні стовідсотково ефективного державного механізму, а в усвідомленні сутності української державності, її призначення, визначенні мети існування та розвитку, найбільш оптимального, природного шляху до її реалізації, "кута прикладання" потрібних організаційних зусиль. Для цього потрібна критична переоцінка попереднього досвіду державотворення та сучасних підходів до вирішення основних його проблем, які досить часто тільки констатують неконтрольованість або дуже слабку контрольованість формування засад суспільної організації.

Взагалі під моделлю (від лат. *modulus* – міра, зразок, норма) у широкому значенні в науці прийнято розуміти аналог, "замінник" оригіналу (зразок), що за певних умов відтворює властивості оригіналу, які цікавлять дослідника. Наприклад, американський філософ М. Вартофський розглядає моделі як "картини", що співвідносяться з чимось реальним [1: 37]. З іншого боку, можна сказати, що модель містить у собі потенційне знання, яке можна отримати, унаочнити й використати у практичних життєвих потребах. Саме цим й обумовлена "пророча" здатність модельного опису. Якщо в природничо-науковому середовищі моделювання нерідко вважають тільки математичним, то в гуманітарній сфері частіше використовуються змістовні моделі.

Довгий час науковці досить обережно ставились до моделювання розвитку людських спільнот. Дійсно, можливості дослідника тут досить обмежені. Виникнення нового може бути описане тільки в термінах асоціативного, евристичного мислення. Однак треба також додати, що на всіх етапах і рівнях формування прикладної теорії й вироблення практичних рішень є елементи замісно-евристичного характеру, властивого моделюванню. Через аналіз моделі складного соціального об'єкта ми одержуємо інформацію про дійсний об'єкт. Але треба усвідомити той факт, що політична, як і взагалі соціальна наука, за своєю природою не може претендувати на одержання емпірично бездоганих, абсолютно об'єктивних фактів. Її прогнози можуть носити суто імовірнісний характер,

тому що завжди залишають за межами аналізу явища соціального життя, які не піддаються точному обліку й верифікації.

У сучасних соціальних дослідженнях методи моделювання використовуються часто лише для опису явищ, що вивчаються. Інтерпретація і висновки, що робляться на основі моделей суспільно-політичних процесів, ґрунтуються переважно на певних теоретичних концепціях, інтуїції, досвіді та світогляді дослідника.

Враховуючи гостроту і складність політичних процесів, моделювання має на меті, з одного боку, відобразити стан проблеми на даний момент, виявити найбільш гострі моменти та конфлікти, з іншого – визначити тенденції розвитку і ті чинники, вплив яких може їх скоригувати. Метод виявляє негативні тенденції, визначає позитивні шляхи вирішення проблем і пропонує альтернативні варіанти.

Треба зазначити, що багато мислителів минулого створювали у своїй уяві різні моделі суспільно-політичної організації людських спільнот. Потреба в прогнозуванні найгостріше відчувалась тоді, коли, власне, втрачався контроль не тільки над майбутнім, а й над сьогоденними процесами розвитку. Загалом існують різні підходи та моделі розвитку державності з огляду на її етнічну (національну) складову. Проте головним критерієм, на нашу думку, слугують чинники гетерогенності та гомогенності суспільства [2: 8], тобто факт наявності або відсутності етнічного ядра, навколо якого відбуваються інтеграційні процеси, а також кількісні показники та якісні характеристики етнокомпонентів. Тому дуже важливо встановити характер розвитку державотворення, домінуючі тенденції в етнонаціональному житті суспільства.

У цьому контексті досить багато західноєвропейських учених, аналізуючи процес націотворення в різних країнах, вказують на два його шляхи, в основі яких, на нашу думку, також лежать чинники етнонаціональної складності суспільства [3: 87]. Це шлях "політизації етнічності", коли нація створює державу (нація-держава), та шлях "етнізації політики", коли держава створює націю з гетерогенних груп (держава-нація) [4: 87-91]. У першому випадку суспільство бачиться відносно етнічно однорідним, у другому навпаки.

Концепція "держава-нація", на думку М. Обушного, мала за основу ідею, за якою пріоритетне місце в цьому словосполученні відводилося державі, покликаній створити всі необхідні умови для формування нації. Така держава, завдяки власним інститутам політичного правління формує, усуває наявні етнокультурні відмінності [3: 96]. І, навпаки, автори концепції "нація-держава" вбачали в процесі державотворення становлення держав на моноетнічній основі.

Найпоследовнішим прихильником теорії "держава-нація" були В. Липинський і Л. Ребет [5: 375-376]. "Держава як така, – наголошував останній, – не існує, а існує французька, англійська і т.п. Значить, держава мусить бути "чиясь", у ній все ж існує якийсь етнічний "господар" [6: 8, 69]. Тобто держава – це формальна цілісність, а нація являє собою її етнічний зміст.

Український дослідник О. Картунов виділяє в західній етнополітології три основні моделі взаємовідносин держави з етносами (націями) [7]. Прихильники першої точки зору ("оборонці плюралістичної перспективи") вважають, що держава повинна бути нейтральною ареною, на якій діють, протистоять і ведуть боротьбу різні етнонаціональні групи. Водночас вона може розробляти і проводити певну етнонаціональну політику. Прихильники другої точки зору, відомі ще як автори теорії "центр-периферії" або "внутрішнього колоніалізму", стверджують, що держава є відносно автономною силою, керівні кола якої мають і переслідують свої власні корпоративні інтереси, спрямовані на утримання влади, що примушує їх діяти незалежно, а часом, навіть, і всупереч інтересам та бажанням домінуючої нації чи етнонаціональної групи. Прихильники третьої точки зору, відомі також своїми симпатіями до теорії "плюралістичного суспільства", розглядають державу як інструмент якоїсь однієї нації чи етнонаціональної групи, яка бере під свій контроль державний апарат і життя та діяльність інших груп. Перша модель, яку б ми назвали "конкурентною", дуже небезпечна для України з огляду на різнокомпонентність суспільства. Хоча деякі її елементи помітні в намаганнях закласти плюралістичний принцип в побудову суспільної організації. Проте, треба відзначити, що досягти нейтральності держави (управлінського апарату) проблематично. До того ж досягнення переваги над домінуючим етносом у таких умовах можливо тільки неконкурентним шляхом. Другу модель можна назвати "бюрократичною". За такою моделлю інтереси етнічних спільнот знаходяться на одному з останніх місць і дуже важливо, з представників яких груп складається "бюрократична верхівка". Третя модель – це модель "домінуючої нації", найбільш прийнятна для моноетнічних країн.

Інша класифікаційна сітка розроблена американським дослідником Дж. Ротшильдом, який запропонував три етнонаціональні (етнополітичні) моделі: "вертикальної ієрархії", "паралельної сегментації" та "перехрещеної сітки" [8: 441]. У разі вертикальної ієрархії всі площини суспільного життя підпорядковані етнічній перевазі або субординації. При паралельній сегментації кожна етнічна група стратифікована за соціально-економічними "параметрами", і її представляє політична еліта, що

відстоює її інтереси. В умовах моделі "перехрещеної сітки" кожна етнічна група представлена в багатьох і різних видах діяльності і виконує різні економічні функції; кожен соціальний шар суспільства або суспільний сектор включає представників різних етнічних груп, але система несиметрична. Якщо перша – нагадує тоталітарну модель, то друга – перехідну від авторитарно-тоталітарних до демократичних режимів, що близька за змістом до "конкурентної" моделі. До неї можна віднести "корпоративну" та "кланову" демократії. Їм притаманний високий ступінь групових інтересів, боротьба за економічний, політичний вплив у суспільстві, переаранжування соціальних статусів та етнічної "ваги" в країні. Модель "перехрещеної сітки" носить демократичний характер, їй властива гармонічна взаємодія різноманітних етнічних груп у різних суспільних сферах життя. Але така модель може існувати тільки в ідеалі, бо неможливо гарантувати майнову рівність, рівне представництво етнонаціональних груп у політичних організаціях, органах влади тощо. Перша модель схиляє державну політику до побудови більш моноетнічного політичного організму, дві останні обумовлені чинниками етнонаціональної складності суспільства, тому налаштовані на поліцентричний характер організації.

Щодо сучасної української державності, на думку Л. Шкляра, можна припустити щонайменше чотири імовірні моделі розвитку з урахуванням фактора геополітики й етнічності [9: 111-112]. Перша модель – ідея "поліетнізму", яка базується на уявленні про багатонаціональну структуру населення України. Звідси бажання прихильників цієї концепції екстраполювати на український ґрунт політику федералізації України або її регіоналізації. Друга модель ґрунтується на ідеях та уявленнях щодо України як держави, де змагаються за політичне, інтелектуальне, ідеологічне та культурне лідерство два етноси: український та російський. По суті, дана концепція пропагує ідею "двоетнічності". Третя етноідеологема пов'язана з ідеєю "моноетнічності" України, яка має прибічників переважно серед прихильників націоналістичної ідеології. Четверта концепція етнодержавотворення виходить з уявлень про поділ українського суспільства на титульний етнос та етнічні меншини. Якщо проаналізувати дві останні моделі, то можна зробити висновок, що принципової різниці між ними не має. Іншими словами, це одна модель: четверта є більш ліберальним варіантом третьої. Загалом вони представляють одну етноцентричну (україноцентричну) модель. Другу модель також можна віднести до першої, тому що на шляху реалізації концепції "двоетнічності" в сучасних умовах стоїть на заваді, так би мовити, "єврейське питання", бо представники цієї загалом нечисельної групи широко представлені в управлінському середовищі України. Тобто вимальовуються дві перспективні моделі або альтернативні шляхи розвитку української державності, в основі яких лежать характеристики складності суспільства й попередній історичний досвід державотворення.

Отже, в залежності від ступеня і часу реалізації запропоновано три рівні формування моделей розбудови української державності з огляду на такі чинники: етнонаціональна складність суспільства, ментальність народу, вплив іноетнічного чинника, сучасні тенденції розвитку, попередній досвід управління, традиції державотворення, ідеологічне підґрунтя тощо. До першого рівня відносять репресивні моделі або моделі, які мають найменші можливості для реалізації (нацистська або фашистська, націоналістична). До другого – помірковані, а саме: перспективні (етноцентрична, поліцентрична), перехідна (декларативна) та проміжна (культуроцентрична), реалізація яких не має часової віддаленості або довгострокової перспективи. До третього – гуманоцентрична, розрахована на тривалу перспективу.

Треба зазначити, що побудова нацистської або фашистської моделі, як і шлях розвитку в цьому напрямку майже неможлива на українських теренах з огляду на особливості національної психології українців та історичні традиції державотворення. Тобто вони мають гіпотетичний характер. До того ж, представники домінуючого етносу в Україні (українці) не є домінуючими у "верхніх щаблях влади" та у великому бізнесі. Тобто домінуючий етнос не є панівним у державі і не має важелів для насильницької модернізації етнічної структури суспільства.

Щодо націоналістичної моделі, то вона має цілком сформовані ідеологами українського націоналізму теоретичні засади. Але дана модель виглядає більше утопією з огляду на складність етнічної структури населення України, територіальну, регіональну "різнобарвність". Тому в загальноукраїнському масштабі її реалізація цілком проблематична.

Культуроцентрична модель являє собою часткову реалізацію етноцентричної, але має обмежений за змістом характер, ґрунтується винятково на популяризації в суспільстві народних традицій, звичаїв, мистецтва і т.п. На початку сучасної української державності були спроби її використання. Може частково реалізовуватись у декларативній моделі.

Декларативна модель виросла ще з радянської моделі державності, коли існували "подвійні стандарти": меншість (переважно "верхівка" суспільства) сповідувала одні цінності, принципи і норми моралі, а більшості населення прищеплювались інші, переважно ідеологічні настанови. Така модель може передбачати примус, коли інтереси, цілі, цінності й настанови різні, що нерідко призводить до конфліктів, у результаті чого одна частина системи нав'язує свої рішення іншій. Їй

також притаманний високий ступінь групових інтересів, боротьба за економічний, політичний вплив у суспільстві, переаранжування соціальних статусів та етнічної "ваги" у країні. Декларативна модель може асоціюватися з ліберальним політичним режимом, але має тенденцію до поліархії або гегемонії (редемократизації, повернення до тоталітаризму чи авторитаризму). Також можливий результат її трансформації – формування змішаного політичного устрою, не здатного задовольнити основні вимоги демократії або відмовитися від неї повністю. Іншими словами, декларативна модель є перехідною моделлю з можливою революційною перспективою.

Не випадково багато науковців вважають Україну перехідною країною від одного економічного та суспільно-політичного ладу до іншого. Це пов'язано не тільки з процесами розпаду СРСР, а також з географічним, геополітичним розташуванням української держави. Уявлення про пограничність України, історично закріплене, зокрема, і в суспільній свідомості, породжує відчуття зайвості для оточуючого середовища або вторинності, залежності, сприяє становленню політики "двовекторності" або "багатовекторності", слабкості зовнішньої політики. Управлінська діяльність у такому випадку зосереджується на налагодженні не внутрішніх зв'язків, нагромадженні організаційного потенціалу, а на посередництві, сервісі (наданні послуг). Така ідеологія державного будівництва дедалі більше закріплюється в практичній площині реалізації як зовнішньої, так і внутрішньої політики.

Поліцентрична модель є альтернативою етноцентричному напрямку і базується на твердженні про поліетнічність України, що може сприяти: визнанню більше однієї етнічної групи як державотворчої; федералізації країни; впровадженню двох або декількох державних мов; невизначеності або багатовекторності зовнішньої політики і т.д. У такому суспільстві публічно засуджуються претензії якої-небудь однієї еліти на представництво інтересів усіх громадян. Іншими словами, акценти державотворення зміщуються від концепції "національної держави" в бік "мультикультурного суспільства". Серйозна критика поліцентричної моделі стосується її здатності підтримувати політичний порядок і політичну стабільність. Інтереси й цінності різних частин суспільства в такій моделі можуть суттєво розрізнятися. А суспільна консолідація та згода проблематичні, але все ж таки досяжні за рахунок компромісів і вироблення прийнятних рішень всіма учасниками. На загальнодержавному рівні домінують цінності тієї суспільної групи, яку підтримує виборець. Наслідком цього стає часта зміна правлячих груп еліт, а також нагальна потреба у формуванні коаліцій. Насправді в стосунках політичних еліт панують правила конкуренції, витісняючи плюралізм на формальний рівень. Тобто в боротьбі виграє сильніший, який може призвести до узурпації влади навіть представниками певних національних меншин. Однак основною проблемою впровадження даної моделі в Україні залишається наявність значної чисельної переваги домінуючого етносу над іншими, а також відсутність гострого конфліктного протистояння в суспільстві, розділеному глибоко вкоріненими культурними розходженнями.

Важливим є те, що в сучасних українських реаліях поліцентрична та декларативна моделі орієнтовані на нехтування (відкрите або приховане) традиціїми національного життя. Реалізація обох моделей має найбільшу загрозу розпаду країни та втрати української державності.

Етноцентрична модель розвитку державності близька за змістом до ідеї функціонування спільноти, яка завдяки власним механізмам самоорганізується, бореться, пристосовується та виживає. У соціальному вимірі ці механізми пов'язані з сутнісними основами існування людських спільнот, особливо таких великих як етноси. Досвід людської життєдіяльності, наголошує з цього приводу С. Римаренко, разом з національною свідомістю, національною ідеєю, традицією, етнічною (національною) ментальністю є важливою детермінантою становлення та буття всіх народів [10: 30-31].

Використання поняття "саморозвиток суспільства" зумовлене, на думку О. Шейко, приділенням більшої уваги внутрішнім чинникам здійснення цього процесу порівняно із зовнішніми умовами середовища [11: 10-12]. Саме внутрішній потенціал і основа вважаються вихідним поштовхом, провідною силою у виборі напрямку розвитку. Одним із принципів саморозвитку суспільства є внутрішня самоорганізація соціальних явищ і процесів під впливом зовнішнього середовища. Вона сприяє збереженню цілісності й упорядкованості суспільної системи. У випадку аналізу традицій оптимізація вбачається як вибір найкращого варіанта розвитку традицій із безлічі можливих, а детермінанти є напрямками проведення даного вдосконалення. Іноді традиції розглядають не тільки як механізм спадкоємності суспільних відносин, а й як своєрідний спосіб для відтворення певних інститутів, норм, цінностей, легітимність яких обґрунтовується фактом їх існування в історичному минулому. У вужчому значенні традицію розглядають як своєрідний взірць у постановці проблем, висуненні підходів щодо засобів та шляхів їх розв'язання.

Вибір моделі розвитку для України – питання, яке пов'язано з особливостями, що визначали в минулому характер самої організації домінуючої на вітчизняних теренах спільноти (етносу). Досвід західних країн у формуванні політичної нації, в основі якої знаходиться такий феномен європейської традиції як громадське суспільство, може бути корисним, але не використаним. Бо як стверджує

Е. Сміт, етносам, які народжувались із родин і родів, як це було у Східній Європі, властиві більша компактність і народність, виняткове етноцентричне завзяття й активна мобілізація "народу" в народні етнічні спільноти, впровадженою інтелектуалами та інтелігенцією [12: 62].

Щодо етноцентричного напрямку розвитку сучасної української державності, то він передбачає: по-перше, визнання того, що Україна не є в повному сенсі поліетнічною державою, бо переважна частина населення належить до титульної нації (близько 80%), а приблизно 95% території країни є ареалом розселення одного етносу, тому український етнос становить ядро, навколо якого будується система суспільної організації, формується і змінюється її структура, проходить процес адаптації до навколишнього середовища, функціонування та розвиток (оновлення, модернізація, трансформація); по-друге, визнання того, що український етнос виступає єдиною державоформуючою групою; по-третє, формування єдиного культурного та інформаційного середовища в країні, збереження статусу єдиної державної мови – української; по-четверте, пропорційність представлення всіх етнічних груп у владі; по-п'яте, унітаризм (територіальний та світоглядний), що передбачає високий ступінь згоди відносно цілей, цінностей, установок – усі беруть участь у прийнятті рішень.

Отже, розбудова етноцентричної моделі розвитку сучасної України передбачає, насамперед, залучення правових механізмів національного самозахисту щодо титульного етносу (стосується мови, культури, представництва у владі тощо) та відпрацювання практичних заходів адаптації національних меншин до нових умов у поліетнічному суспільстві як передумови формування підґрунтя для впровадження гуманоцентричної моделі розвитку, що характеризується іншим рівнем солідарності громадян країни.

Наступним етапом реформування суспільства після гармонізації статусних ролей у відносинах різних етнонаціональних груп, встановлення балансу представництва та участі громадян країни у вирішенні питань загальнонаціонального значення повинна стати трансформація етноцентричної моделі в гуманоцентричну модель розвитку України, в основі якої має знаходитись людина не як носій спільних особливостей, а як носій певних духовних цінностей. Така модель пов'язана з гуманістичним поглядом особи і народу на свої і не свої цінності, шануванням свого і чужого життя, природного права кожної нації на державницьку самостійність [13]. Модель розрахована на більш далеку перспективу і багато в чому буде залежати від зовнішніх обставин, тенденцій загальносвітового розвитку. Основне завдання держави тут полягає у подоланні не тільки відчуження громадянина від неї, а й фаталізму власного існування, песимізму сприйняття оточуючого світу, які є наслідками, зокрема, і невдалих проєктів суспільної організації людства. У таких умовах єдиною запорукою успішного функціонування держави і державних інституцій є стимулювання індивідів до якісних змін, суттєвої переоцінки цивілізаційних надбань людства, здатності людини усвідомити власне призначення, програмувати і самоорганізувати власне життя, детермінувати свою діяльність. Для цього необхідно формування принципово нового світогляду, який повинен включати усвідомлення людства як цілісної системи. Проте ставити такі завдання можливо тільки після досягнення певного рівня консолідації спільноти.

Отже, що стосується України, то шлях її розвитку мав цілком моноетнічний характер. Українська нація, не заперечуючи всі проблеми її становлення та функціонування, сформована переважно на україноцентричних засадах і зорганізована в державу. Україна вже вийшла на модель державності, яка відзначається суто етнічним принципом її формування, і перебудова її за браком громадянської складової в суспільстві не є природним процесом. Побудова України на засадах поліцентричності має свої суттєві недоліки, виправлення яких може коштувати державі суверенності і територіальної цілісності. З іншого боку, для впровадження елементів поліцентричності не має відповідного ґрунту у вигляді, приміром, федералістської традиції. Більш того, не існує навіть об'єктивних передумов для розбудови федеративної Української держави, які б ґрунтувалися на ментальних засадах організації життя українського народу. Тому унітарна модель з відповідним балансом централізації влади і демократичного представництва громадян держави максимально відповідає умовам розвитку України. До того ж, у період трансформаційних змін в суспільстві нововведення, які послаблюють інституційні можливості держави, небажані.

Перспективи подальших досліджень. Прискорення темпів вирішення проблемних питань в етнонаціональній сфері потребує також розробки моделі взаємодії між усіма етнокомпонентами українського соціуму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Вартофський М. Модели : репрезентация и научное понимание / М. Вартофский. – М. : Прогресс, 1988. – 508 с.
2. Калиновський Ю. Ю. Вибір та реалізація етнонаціональної моделі в процесі державотворення : автореф. дис. канд. політ. наук : 23.00.02 / Ю. Ю. Калиновський. – Х., 1999. – 17 с.

3. Обушний М. І. Етнос і нація : проблеми ідентичності / М. І. Обушний. – К. : Український центр духовної культури, 1998. – 204 с.
4. Bader V.-M. Rassismus, Ethnizität, Bürgerschaft : soziologische und philosophische Überlegungen / V.-M. Bader. – Münster : Westfal. Dampfboot. – 1995. – 181 S.
5. Липинський В. Листи до Братів-хліборобів : про ідею і організацію українського монархізму : Писані 1919-1926 / В. Липинський. – [2-ге вид.]. – Нью-Йорк : Булава, 1954. – 470 с.
6. Ребет Л. Теорія нації / Л. Ребет. – Мюнхен : Сучасна Україна, 1955. – 199 с.
7. Картунов О. В. Вступ до етнополітології / наук.- навч. посіб. [Електронний ресурс] / О. В. Картунов. – Режим доступу : <http://politology.ifastnet.com/index.php?name=Pages&op=page&pid=82>
8. Этническая ситуация и конфликты в государствах СНГ и Балтии. Ежегодный доклад 2005. – М. : УОП ИЭА РАН, 2006. – 462 с.
9. Глотов Б. Б., Калитюк Л. О. Етнополітичні процеси в сучасній Україні : [навч. посіб.] / Б. Б. Глотов, Л. О. Калитюк. – Донецьк : ДРІДУ НАДУ, 2009. – 218 с.
10. Римаренко С. Ю. Права нації та права людини : між Сцїллою та Харїбдою / С. Ю. Римаренко. – К. : Світогляд, 2005. – 78 с.
11. Шейко О. С. Традиція як фактор саморозвитку суспільства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 09.00.03 / О. С. Шейко. – Запоріжжя, 2001. – 19 с.
12. Сміт Е. Національна ідентичність : [пер. з англ.] / Е. Сміт. – К. : Основи, 1994. – 224 с.
13. Павлюк С. Драматичність процесу самоідентифікації українців у сучасних умовах : влада і суспільство [Електронний ресурс] / С. Павлюк // Україна – проблема ідентичності : людина, економіка, суспільство. – Режим доступу : http://www.kennan.kiev.ua/kkp/content/publications/conf_books/Lviv_text.pdf.

Матеріал надійшов до редакції 11.01. 2011 р.

Марасюк С. С. Моделирование развития современной украинской государственности с учетом этнонациональной сложности общества.

В статье обосновывается важность использования моделирования общественно-политических процессов в сфере государственного строительства. Проанализированы этнонациональные основы формирования украинской государственности. Сделана попытка построить перспективные модели развития украинской государственности с учетом реалий современной жизни. Доказано, что унитарная модель с соответствующим балансом централизации власти и демократического представительства граждан страны максимально соответствует условиям развития Украины.

Marasyuk S. S. Modelling of the Contemporary Ukrainian Statehood Development Taking into Account Ethnonational Complexity of Society.

In the article the importance of use of social and political processes modelling in the state-building is substantiated. Ethnonational bases of the contemporary Ukrainian statehood formation are analyzed. The attempt of perspective models constructing of the contemporary Ukrainian statehood is realized. It is proved that unitary model which is characterized by the balance of power centralization and democratic representation of citizens completely corresponds to the circumstances of the development of Ukraine.